

Beatrijs, een vrouw van vlees en bloed. Hier volgen uit het gehele verhaal alle momenten waarop zij aan het woord – of in gebed – is, met enkele woorden ter verbinding.

Een eerste gebed:

Si sprac: ‘Ic ben soe verladen
Met starker minnen ende ghewont
76 - Dat weet Hi dient al es cont,
Die niet en es verholen -
Dat mi die crancheit sal doen dolen.
Ic moet leiden een ander leven:
80 Dit abijt moetic begheven.’

In gesprek met de geliefde, aan het spreekvenster:

‘Ay mi’, seitsi, ‘aymie,
Vercoren lief, mi es soe wee.
112 Sprect jeghen mi een wort oft twee
Dat mi therte conforteert.
Ic ben die troest ane u begheert.
Der minnen strael stect mi int herte
116 Dat ic doghe grote smerte.
In mach nemmermeer verhoghen,
Lief, ghi en hebbet uut ghetoghen.’

...

‘Vercorne vrient’, sprac die joncfrouwe,
‘Die willic gherne van u ontfaen,
144 Ende met u soe verre gaen,
Dat niemen en sal weten in dit covent
Werwaert dat wi sijn bewent.
Van tavont over acht nachte
148 Comt ende nemt mijns wachte
Daer buten inden vergier
Onder enen eglentier.
Wacht daer mijns! Ic come uut
152 Ende wille wesen uwe bruut,
Te varen daer ghi begheert.
En si dat mi siecheit deert
Ocht saken die mi sijn te swaer,
156 Ic come sekerlike daer,
Ende ic begheert van u sere,
Dat ghi daer comt, lieve jonchere.’

Gebed voor vertrek:

‘Maria, moeder, soete name,
Nu en mach minen lichame

208 Niet langher in dabijt gheduren.
Ghi kint wel in allen uren
Smenschen herte ende sijn wesen.
Ic hebbe ghevast ende ghelesen
Ende ghenomen discipline.
212 Hets al om niet dat ic pine:
Minne worpt mi onder voet,
Dat ic der werelt dienen moet.
Alsoe waerlike als Ghi, Here lieve,
216 Wort ghehanghen tusschen twee dieve
Ende aent cruce wort gherecket,
Ende Ghi Lazaruse verwecket
Daer hi lach inden grave doet,
220 Soe moetti kinnen minen noet
Ende mine mesdaet mi vergheven.
Ic moet in swaren sonden sneven.'

Bij het beeld van Maria:

'Ic hebbe u nach ende dach geclaghet
Ontfermelike mijn vernoy
Ende mi en es niet te bat een hoy.
Ic werde mijns sins te male quijt,
232 Blivic langher in dit abijt.'

De eerste morgen na vertrek:

Si seide: 'God, alder werelt troest,
Nu moeti ons bewaren.
296 Ic sie den dach verclaren.
Waric met u niet comen uut,
Ic soude prime hebben gheloot,
Als ic wilen was ghewone
300 Inden cloester van religione.
Ic ducht mi die vaert sal rouwen:
Die werelt hout soe cleine trouwe,
Al hebbic mi ghekeert daer an.
304 Si slacht den losen coman
Die vingherline van formine
Vercoept voer guldine.'

Gesprek met de geliefde, in het open veld:

'Wat segdi', sprac si, 'dorper fel,
Soudic beeten op tfelt,
348 Ghelijc enen wive die wint ghelt
Dorperlijc met haren lichame?
Seker soe haddic cleine scame.
Dit en ware u niet ghesciet,
352 Waerdi van dorpers aerde niet!

Ic mach mi bedinken onsochte.
Godsat hebdi diet sochte!
Swighet meer deser talen
356 Ende hoert die voghele inden dalen,
Hoe si singhen ende hem vervroyen,
Die tijt sal u te min vernoyen.
Alsic bi u ben al naect
360 Op een bedde wel ghemaect
Soe doet al dat u ghenoecht
Ende dat uwer herten voeght.
Ic hebs in mijn herte toren,
364 Dat ghijt mi heden leit te voren.’

...

Si seide: ‘Ic vergheeft u dan.
Ghi sijt mijn troest voer alle man
Die leven onder den trone.
372 Al levede Absolon die scone
Ende ic des wel seker ware
Met hem te levene dusent jare
In weelden ende in rusten,
376 In liets mi niet ghecusten.
Lief, ic hebbe u soe vercoren.
Men mocht mi dat niet legghen voren,
Dat ic uwes soude vergheten.
380 Waric in hemelrike gheseten
Ende ghi hier in ertrike,
Ic quame tot u sekerlike.
Ay God, latet onghewroken
384 Dat ic dullijc hebbe ghesproken.
Die minste bliscap in hemelrike
En es hier ghere vrouden ghelike:
Daer es die minste soe volmaect,
388 Datter zielen niet en smaect
Dan Gode te minnen sonder inde.
Al erdsche dinc es ellinde:
Si en doeghet niet een haer
392 Jeghen die minste die es daer.
Diere om pinen die sijn vroet,
Al eest dat ic dolen moet
Ende mi te groten sonden keren
396 Dore u, lieve scone jonchere.’

Verlaten en wanhopig:

Si sprac: ‘Hets mi comen soe,
Dat ic duchte spade ende vroe.
Ic ben in vele doghens bleven.
436 Die ghene heeft mi begheven,

Daer ic mi trouwen toe verliet.
Maria, Vrouwe, oft ghi ghebiet,
Bidt vore mi ende mine twee jonghere,
440 Dat wi niet en sterven van honghere.
Wat salic doen, elendech wijf.
Ic moet beide ziele ende lijf
|50va| Bevlecken met sondeghen daden.
444 Maria, Vrouwe, staet mi in staden.
Al constic enen roc spinnen,
In mochter niet met winnen
In twee weken een broet.
448 Ic moet gaen dorden noet
Buten der stat op tfelt
Ende winnen met minen lichame ghelt,
Daer ic met mach copen spise.
452 In mach in ghere wise
Mijn kinder niet begheven.'

Berouw, na veertien jaar:

Si seide: 'Maria, die Gode soghede,
Fonteyne boven alle wiven,
Laet mi inder noet niet bliven.
Vrouwe, ic neme u torconden,
496 Dat mi rouwen mine sonden
Ende sijn mi herde leet.
Der es soe vele, dat ic en weet
Waer icse dede ocht met wien.
500 Ay lacen, wat sal mijns ghescien?
Ic mach wel jeghen dordeel sorgen,
Doghen Gods sijn mi verborgen
Daer alle sonden selen bliken,
504 Beide van armen ende van riken,
Ende alle mesdaet sal sijn ghewroken,
Daer en si vore biechte af ghesproken
Ende penitencie ghedaen.
508 Dat wetic wel sonder waen.
Des benic in groten vare!
Al droghic alle daghe een hare
Ende croeper met van lande te lande
512 Over voete ende over hande,
Wullen, barvoet sonder scoen,
Nochtan en constic niet ghedoen,
Dat ic van sonden worde vri,
516 Maria, Vrouwe, ghi en troest mi.
Fonteyne boven alle doghet,
Ghi hebt den meneghen verhoghet,
Else wel Teophuluse scen.
520 Hi was der quaetster sonderen een
Ende haddem den duvel op ghegeven

Beide ziele ende leven
 Ende was worden sijn man.
 524 Vrouwe, ghi verloesseten nochtan.
 Al benic een besondech wijf
 Ende een onghetroest keytijf,
 In wat leven ic noy was,
 528 Vrouwe, ghedinct dat ic las
 Tuwer eren een ghebede.
 Toent aen mi u oetmoedechede.
 Ic ben ene die es bedroevet
 532 Ende uwer hulpen wel behoevet.
 Dies maghic mi verbouden:
 En bleef hem nye onvergouden
 Die u gruete, maget vrie,
 536 Alle daghe met ere ave Marie.
 Die u ghebet gherne lesen,
 Si moeghen wel seker wesen
 Dat hem daer af sal comen vrame.
 540 Vrouwe, hets u soe wel bequame,
 Uut vercorne Gods bruut:
 U Sone sinde u een saluut
 Te Nazaret, daer hi u sochte,
 544 Die u ene boetscap brochte
 Die nye van bode was ghehoert.
 Daer omme sijn u die selve woert
 Soe bequame sonder wanc,
 548 Dat ghijs wet elken danc
 Die u gheerne daer mede quet.
 Al waer hi in sonden belet,
 Ghi souten te ghenaden bringhen
 552 Ende voer uwen Sone verdinghen.’

In het huis van de weduwe:

‘Segt mi,’ seitsi, ‘vrouwe goede,
 Es dit covint van joffrouwen?’

...

Si seide: ‘Waer bi segdi dat?
 Ic hoerde binnen deser weken
 588 Soe vele van ere nonnen spreken.
 Alsic verstoet in minen sinne,
 Soe was si hier costerinne.
 Diet mi seide, hine loech niet.
 592 Hets binnen veertien jaren ghesbiet,
 Dat si uten cloester streec.
 Men wiste noyt waer si weec
 Oft in wat lande si inde nam.’

...

Ende seide: 'Vrouwe, maect mi conder:
Hoe hiet haer moeder ende vader?'

Nachtelijk gebed daarna:

Si seide: 'Ic en hebbe ander wedde
Dan van herten groet berouwe.
624 Sijt in mijn hulpe, Maria, Vrouwe.
Mijn sonden sijn mi soe leet.
Saghic enen hoven heet,
Die in groten gloyen stonde,
628 Dat die vlamme ghinghe uten monde,
Ic croper in met vlite,
Mochtic mier sonden werden quite.
Here, Ghi hebt wan hope verwaten:
632 Daer op willic mi verlaten.
Ic ben die altoes ghenade hoept,
Al eest dat mi anxt noept
Ende mi bringt in groten vare.
636 En was nye soe groten sondare
Sint dat Ghi op ertrike quaemt
Ende menschelike vorme naemt
Ende Ghi aen den cruce wout sterven,
640 Sone lieti den sondare niet bederven
Die met berouwenesse socht gnade:
Hi vantse, al quam hi spade,
Alst wel openbaer scheen
644 Den enen sondare vanden tween,
Die tuwer rechter siden hinc.
Dats ons een troestelijc dinc,
Dat Ghine ontfinc onbescouden.
648 Goet berou mach als ghewouden.
Dat maghic merken an desen:
Ghi seit: "Vrient, du salt wesen
Met mi heden in mijn rike.
652 Dat segghic u ghewaerlike."
Noch, Here, waest openbare
Dat Gisemast, die mordenare,
Ten lesten om ghenade bat.
656 Hine gaf U weder gout no scat
Dan hem berouden sine sonden.
U ontfermecheit en es niet te gronden,
Niet meer dan men mach
660 Die zee uut sceppen op enen dach
Ende droghen al toten gronde.
Dus was nye soe grote sonde,
Vrouwe, u ghenaden en gaen boven.
664 Hoe soudic dan sijn verscoven

Van uwer ontfermeheit,
Ocht mi mijn sonden sijn soe leit?’

Na de eerste vermaning om terug te keren:

704 Si seide: ‘God, gheweldechere,
En ghehinct den duvel nemmermere,
Dat hi mi bringhe in mere verdriet
Dan mi nu es ghesciet.
708 Ochtic nu inden cloester ghinghe
Ende men mi over dieveghe vinghe,
Soe waric noch meer ghescent,
Dan doen ic ierst rumde covent.
712 Ic mane u, God die goede,
Dor Uwen pretiosen bloede
Dat uut Uwer ziden liep:
Ocht die stemme die aen mi riep
716 Hier es comen te minen baten,
Dat sijs niet en moete laten,
Si en come anderwerf tot hare
Ende derde werven openbare,
Soe dat ic mach sonder waen
720 Weder in minen cloester gaen.
Ic wilre om benedien
Ende loven altoes Marien!’

De tweede keer:

Ende seide: ‘Eest elfs ghedroch
Dat mi comt te voren,
Soe maghic cortelike scoren
740 Des duvels ghewelt ende sine cracht,
Ende ocht hire comt te nacht,
Here, soe maecten soe confuus,
Dat hi vare uten huus,
Dat hi mi niet en moete scaden.
744 Maria, nu staet mi in staden,
Die ene stemme ane mi sint,
Ende hiet mi gaen int covint.
Ic mane u, Vrouwe, bi uwen kinde,
748 Dat ghise mi derdewerven wilt sinden.’

En ten derden male:

Si seide: ‘Nu en darf mi niet twien:
Dese stemme comt van Gode
Ende es der maghet Marien bode.
Dat wetic nu sonder hone:
768 Si comt met lichte soe scone.
Nu en willics niet laten,

772 Ic wille mi inden cloester maken.
Ic saelt oec doen in goeder trouwen
Opten troest van onser Vrouwen,
Ende wille mijn kinder beide gader
Bevelen Gode, onsen Vader.
Hi salse wel bewaren.'

Afscheid van de kinderen:

784 Si seide: 'Kinder, blijft ghesont.
Op den troest van onser Vrouwen
Latic u hier in goeder trouwen.
Ende hadde mi Maria niet verbeden,
Ic en hadde u niet begheven
Om al tgoet dat Rome heeft binnen'.

Terugkeer in het klooster, al biddend:

'Maria, hebbes danc:
Ic ben comen binnen mure.
God gheve mi goede aventure.'

...

800 'God, Here, ic bidde u met vlite:
Hulpt mi weder in minen abite
Dat ic over veertien jaer
Liet ligghen op onser Vrouwen outaer
Snachs, doen ic danen sciet.'

...

812 Ende seide: 'God van hemelrike
Ende Maria, maghet fijn,
Ghebenedijt moetti sijn!
Ghi sijt alre doghet bloeme.
In uwen reine magedoeme
816 Droeghedi een kint sonder wee,
Dat Here sal bliven emmermee.
Ghi sijt een uut vercoren werde:
U kint maecte hemel ende erde.
820 Dese ghewelt comt u van Gode
Ende staet altoes tuwen ghebode.
Den Here, die es ons broeder,
Moghedi ghebieden als moeder
Ende Hi u heten lieve dochter.
824 Hier omme levic vele te sochter:
Wie aen u soect ghenade,
Hi vintse, al comt hi spade.
U hulpe die es alte groet.

828

Al hebbic vernoy ende noet,
Hets bi u ghewandelt soe,
Dat ic nu mach wesen vroe.
Met rechte maghic u benedien.'

Vraag over de betekenis van het visioen met het dode kind:

944

Si seide: 'Vrient, oft wesen mach
Ende of ghi comen sijt van Gode,
Soe manic u bi sine ghebode,
Dat ghi mi segt ende niet en heelt,
Waer om ghi voer dat kint speelt
Metten sconen appel roet,
Ende het leet in uwen arm doet?
U spel en helpt hem niet een haer.'

948